

Vestby
kommune

Rapport – bekjempelse av fremmede arter i Vestby kommune 2020

Ragnar Joakim Nese og Cathrine S. Torjussen

Innledning

Plan- og miljøutvalget i Vestby har vedtatt Handlingsplan for bekjempelse av fremmede arter i Vestby kommune 2017-2020. Vestby kommune søkte Fylkesmannen i Oslo og Viken om økonomisk støtte til arbeidet med fremmede arter i 2020. Kommunen ble tildelt 98 000 kroner.

Kommunen fikk i 2019 10 000 kroner til bekjempelse av stillehavsøsters. Disse midlene ble overført til 2020 på grunn av vanskeligheter med å få planlagt og igangsatt arbeidene med stillehavsøsters. I 2020 var planen å samarbeide med Soon fridykkerklubb, og arrangere dugnad for å plukke stillehavsøsters på utvalgte steder. På grunn av Covid lot det seg ikke gjøre å arrangere dugnad i 2020. Vi har derfor fått overført midlene på nytt, til 2021. I 2021 planlegges det samarbeid med Frogn kommune, vi ser på nytt på muligheten for dugnad, eller andre former for strukturering av plukkearbeidene som skal gjøres.

Vestby kommune har i 2020 jobbet videre med bekjempelse og kartlegging av fremmede arter. Hovedtyngden av arbeidet har vært lagt på bekjempelse av kjempespringfrø (*Impatiens glandulifera*) og kjempebjørnekjeks (*Heracleum mantegazzianum*) langs bekker og enkeltlokaliteter. Det er en tydelig forbedring langs vassdrag der artene har blitt bekjempet gjennom mange sesonger.

Under arbeidet med bekjempelse av fremmede arter i 2020 har Vestby kommune hatt tre studenter fra NMBU engasjert på timesbasis. Studentene har gjennomført hoveddelen av bekjempelsesarbeidet. Kommunens plan- og miljøvernrådgiver har hatt det overordnede ansvaret for bekjempelsesarbeidet, og har sammen med en arealplanlegger utført en del av arbeidet i felt.

Informasjonsarbeid

Kommunen har som tidligere år sendt ut informasjonsbrev til alle velforeningene i Vestby, med informasjon om bekjempelse fremmede arter, hageavfall og brunskogsnegler, samt informasjon om utlån av snegleplukkere. Brevet ble sendt ut 09.06.2020.

I 2018 ble det kjøpt inn 20 snegleplukkere til bekjempelse av brunskogsnegl som innbyggerne i Vestby kommune kan låne vederlagsfritt. Kommunen har sendt informasjonsskriv og delt informasjon på kommunens nettsider og Facebooksider.

I 2020 har det også blitt publisert en artikkel om Vestby kommunes arbeider i Blyttia, Norsk botanisk forenings tidsskrift. Artikkelen ligger som vedlegg til denne rapporten.

Samarbeid

Naturvernforbundet har tidligere år fått støtte til sitt arbeid fra Miljødirektoratet. I 2020 har de imidlertid ikke fått innvilget økonomisk støtte til sitt arbeid. De har likevel utført en del bekjempelse i 2020, i samarbeid med kommunen. Naturvernforbundet ønsker å fortsette samarbeidet og bekjempelsen i 2021, og håper å få innvilget stønad til bekjempelse av fremmede arter i 2021.

Naturvernforbundet har hatt ansvaret for en relativt stor lokalitet med kjempespringfrø. Naturvernforbundet har hatt ansvar for denne lokaliteten også tidligere år, og har god oversikt over den.

Vestby kommune har også samarbeidet med Ås og Indre Østfold kommuner. Når det gjelder Ås har vi vekslet på å bekjempe langs grensebekker. Når det gjelder grensebekk mot Indre Østfold har Vestby kommune utført arbeidene, og fakturert Indre Østfold for dette arbeidet.

Etter å ha slitt med å få på plass et samarbeid med Bane NOR i flere år har vi endelig i 2020 fått til en god løsning. Vestby kommune har bekjempet på Bane NORs områder, og fakturert dem for arbeidene. Under arbeidene har Bane NOR stilt med hovedsikkerhetsvakt, som må være med når det skal gjøre arbeider i nærheten av jernbanen. I 2018 og 2019 sprøytet Bane NOR planter på sine egne områder. Dette har vært problematisk både fordi det er nært bekk, og fordi det ved sprøyting kun en gang i sesongen vil komme opp nye planter etter sprøyting. Dette har vært tydelig, ettersom den delen av Fallentinbekken som grenser mot Bane NORs områder er det området hvor det fortsatt kommer opp relativt mange kjempespringfrøplanter selv etter 6 års bekjempelse.

Figur 1: Hovedsikkerhetsvakt fra Bane NOR var med da vi fjernet fremmede arter nær jernbanen. Foto: Cathrine S. Torjussen.

Bekjempelse og kartlegging

All bekjempelse har blitt utført etter samtykke med grunneiere og alle grunneiere ble tilsendt informasjonsbrev 09.06.2020 før områdene ble oppsøkt av kommunen. Det har blitt informert om hvorfor og hvordan bekjempelsen utføres, for å gi en bedre forutsetning for grunneiere til å akseptere bekjempelse på deres eiendom, og foreta bekjempelse på egen eiendom senere.

Rynkerose

Det har vært fokus på å bekjempe rynkerose i friområdene i kommunen i 2020, og vi planlegger å fortsette bekjempelsesarbeidet i 2021. Kommunen har fått hjelp av Skjærgårdstjenesten til transport sjøveien, og har sprøytet store områder (felt av tettvekst kratt) med rynkerose på øya Sauholmen og noen mindre områder på Gjøva. I tillegg har en forekomst på Emmerstad blitt sprøytet. I 2021 vil vi

fortsette dette arbeidet med å sprøyte gjenstående levende deler av plantene, og fjerne døde kratt av rynkerose.

Parkslirekne

En forekomst av parkslirekne har blitt sprøytet i 2020. Denne forekomsten ligger på kommunens eiendom, ved innfarten til Ødemørk. Store områder på Ødemørk ble nylig opprettet som naturreservat. Forekomsten med parkslirekne ligger utenfor naturreservatet, men det er viktig å få kontroll på fremmede arter som har mulighet for å spre seg inn i viktige naturområder. Forekomsten kommer derfor til å bli nøye fulgt opp videre også.

Kjempespringfrø og kjempebjørnekjeks

I 2020 er den generelle erfaringen at det har vært få og ingen planter langs de bekkestrekningene og ved de enkeltlokalitetene som nå har blitt fulgt opp siden 2015-2018. Her har det generelt vært svært få planter. På de stedene som er bekjempet før første eller andre gang i 2020 har vi sett at antallet planter har økt utover i sesongen.

Det ble gjort funn av nye lokaliteter med til dels stort omfang, og det ble også oppdaget planter på lokaliteter som var antatt utryddet. Den milde høsten gjorde at kjempespringfrø-plantene blomstret langt utover normal sesong. Dette førte i sin tur til at vi måtte utføre bekjempelse lenge etter normal sesongavslutning, og fant flere felt med kjempespringfrø i frøspredning i september. Altså fikk vi store kapasitetsproblemer med å rekke over alle lokalitetene under den siste runden, da sommerhjelpenes engasjement var avsluttet.

Kjempebjørnekjeks ble gjenfunnet på kjente lokaliteter og det ble oppdaget en del nye enkeltstående planter langs vassdrag og på enkeltlokaliteter. Vi ser likevel en reduksjon i omfanget også av kjempebjørnekjeks. I tillegg ble det kartlagt en ny, relativt stor, lokalitet. Denne ble også bekjempet.

Figur 2: Ingen planter av kjempebjørnekjeks har fått satt frø i 2020. De fleste planter har blitt fjernet før blomstring. Noe planter har blitt fjernet i tidlig blomstringsfase. Foto: Cathrine S. Torjussen.

Figur 3: Fallentibekken. Øverste bilde viser Fallentibekken 16.08.2015. Nederste bilde viser samme strekning, 12.08.2020. Arbeidet de siste årene har hatt stor effekt, og vi finner ikke lenger kjempespringfrø på denne strekningen. Foto: Cathrine S. Torjussen.

Fallentibekken

Kjempespringfrø og kjempebjørnekjeks er bekjempet i flere år langs vassdraget Hogstvedtbekken-Fallentibekken-Grønlundbekken. Kommunen har i år, som tidligere år, begrenset bekjempelsen til en 11 kilometer strekning langs dette vassdraget fra kommunegrensen mot Ås kommune i nord, og ned til Brandstadveien ved Hølen. Strekningen ble bekjempet 4 ganger i 2020.

Forekomsten av kjempespringfrø er betydelig redusert gjennom gjentatt bekjempelse, og det har vært lite planter å finne både i 2019 og 2020. Videre bekjempelse er høyt prioritert som et forsøk på

å fjerne arten helt fra øvre deler av vassdraget, og dette arbeidet ønsker kommunen å fortsette i 2021. Forekomstene strekker seg fremdeles videre nedover til Hølenselva og hele veien til utløpet i Son, men disse områdene er ikke prioritert grunnet økonomi og kapasitet.

Det er fremdeles flere sporadiske enkeltforekomster og noen mindre felt med kjempebjørnekjeks som er bekjempet ved oppgraving av røtter, oppdeling av plantene og innsamling av blomsterstander. I tillegg er det et større felt ved Roksti som grunneier har sprøytet, og kommunen har samlet resterende blomsterstander på dette feltet.

Loskabekken

I 2017 ble det første gang funnet kjempespringfrø langs Loskabekken og det ble startet bekjempelse i 2018. Loskabekken starter i Ås mot nord, renner inn i Vestby kommune og følger grensen mellom Vestby og Indre Østfold før den munner ut nedstrøms bekjempelsesstrekningen i Fallentinbekken/Grønlundbekken. Bekjempelsen ble utført i samarbeid med Ås og Indre Østfold kommuner. Strekningen fra kommunegrensen i nord, ned til Tom/Nummestadveien, en strekning på omtrent 5 km, har blitt bekjempet årlig siden 2018. I 2020 har vi utvidet denne strekningen sørover, ned til Gamle Sånervei, en strekning på ca. 800 meter. Helt nord mot grensen til Ås er det også en enkeltlokalitet (Toppergrenda hyttefelt) som er en sannsynlig frøspredningskilde. Dette hyttefeltet blir tett fulgt opp for å få fjernet alle planter.

I de delene av Loskabekken som ikke har tett kantvegetasjon eller i skog, har det vært svært store forekomster av kjempespringfrø.

Kjærstadbekken

Forekomst av kjempespringfrø langs Kjærstadbekken på grensen mellom Vestby og Ås ble kartlagt i 2017 og bekjempelsen startet i samarbeid med Ås kommune i 2018. I 2020 er det funnet et fåtall kjempespringfrø i den øverste delen av bekken mot Ås og på en hogstflate i nærheten av bekken. Det ble også funnet kjempebjørnekjeks i skogen langs det samme strekket. Vi anser det som viktig å stanse frøspredning nå som forekomstene fortsatt er små, slik at plantene ikke får etablere større bestander. Vi vil derfor fortsette bekjempelse langs denne bekken i 2021.

Hølenselva

Hølenselva har blitt fulgt opp siden 2014/2015. Strekningen har ikke vært prioritert like høyt som ovennevnte bekkestrekninger, ettersom Hølenselva ligger nedstrøms i samme vassdrag. Vi har prioritert å bekjempe ovenfra og ned, siden frø sprer seg med vannet nedover vassdraget.

Likevel har vi fulgt opp Hølenselva årlig for å ha oversikt over vassdraget, og for å hindre videre spredning vekk fra elva. I 2020 oppdaget vi to steder hvor det har etablert seg kjempespringfrø i svært bratte skrånninger oppover fra elva. Av sikkerhetsmessige årsaker var det ikke mulig å fjerne plantene i disse skrånningene. I 2021 skal disse områdene oppsøkes på nytt, og vi skal se på mulighetene for å fjerne plantene. Vi vil forsøke å fjerne dem ved at en person står på toppen av skrånningen, og en person står nede ved elva. Vi vil ha tau mellom oss, med egnet redskap fastknytt i tauet, slik at vi kan dra det mellom oss, og forhåpentligvis kappe plantene.

Figur 4: Kjempespringfrø har etablert seg i to svært bratte skråninger opp fra Hølelenselva. Foto: Cathrine S. Torjussen.

Enkeltlokaliteter

I tillegg til bekjempelse langs nevnte vassdrag har kommunen prioritert å bekjempe enkeltlokaliteter med forekomster av kjempespringfrø og kjempebjørnekjeks andre steder i kommunen. Bakgrunnen for denne prioriteringen har vært at det er ønskelig å få kontroll over disse forekomstene før de spres seg til nye bekker og vassdrag. Disse enkeltlokalitetene omfatter:

- ✓ Hauerveien (kjempespringfrø) – ikke gjenfunnet siden 2019.
- Rønjul (kjempespringfrø) – forekomst i nærheten av Hauerveien som ble oppdaget 2017. Bekjempet første gang 2018 og fortsatt noen planter i 2020.
- ✓ Østre Lysedal (kjempespringfrø) – ikke gjenfunnet siden 2018.
- Krokstrand (kjempespringfrø) – få planter 2019, noen flere i 2020.
- Tørfest (kjempespringfrø) – bekjempet siden 2017, nyoppdaget lokalitet funnet og bekjempet 2019, fortsatt bekjempelse i 2020.

- ✓ Myraveien (kjempespringfrø) – ikke gjenfunnet siden 2018.
- Brevikbukta (kjempespringfrø) – del av forekomsten ikke gjenfunnet 2018, funnet enkelte steder og langs bekken i 2019 og 2020.
- Toppergrenda (kjempespringfrø) – forekomst mange steder i hytteområdet og i skogen ned mot Fallentinbekken. Noen av forekomstene ikke gjenfunnet. Bekjempet siden 2017.
- Hogstflate Toppergrenda (kjempespringfrø) – ny hogstflate fra 2017. Bekjempet siden 2018. Få planter i 2020.
- Gjølstad (kjempespringfrø) – store partier sprøytet av grunneier i 2018, slått ned langs veien for å unngå frøspredning i 2019. Sprøytet igjen i 2020. Naturvernforbundet har bekjempet langs Gjølstadveien og skogområdet ned mot Elveveien.
- Hulvikveien (kjempespringfrø) – bekjempet 2018, ny forekomst funnet og bekjempet i 2019 og fortsatt i 2020. Ny forekomst funnet i 2020.
- ✓ Garderveien (kjempespringfrø) – bekjempet første gang 2018, ikke gjenfunnet siden 2019.
- Laksa (kjempespringfrø) – bekjempet første gang 2018, flere planter og steder bekjempet 2019 og 2020.
- Brattbakkveien (kjempespringfrø) – bekjempet første gang 2018, mye planter og nytt hogstfelt funnet og bekjempet 2019. Flere nye forekomster funnet i nærområdet og bekjempet i 2020.
- Tjernbakkveien (kjempespringfrø) – bekjempet første gang 2018, mye planter spredt i området bekjempet 2019. Sammenheng mellom forekomster i Tjernbakkveien og Brattbakkveien.
- Sagastubben (kjempespringfrø) – Oppdaget 2019, bekjempet første gang 2020.
- Kolås (kjempespringfrø) – observert tidligere, bekjempet av grunneier. Oppdaget spredning og bekjempet i 2020.
- Grøntveien (kjempespringfrø) – oppdaget og bekjempet første gang i 2020.
- Damåstjern (kjempespringfrø) – oppdaget 2019. Bekjempet 2019 og 2020.
- Damåsveien (kjempespringfrø) – oppdaget flere store felt i 2020.
- Karder (kjempespringfrø) – oppdaget og bekjempet 2020.
- Randem (kjempebjørnekjeks) – ikke gjenfunnet 2018. Flere planter bekjempet 2019 og 2020.
- ✓ Vestheimveien (kjempebjørnekjeks) – ikke gjenfunnet 2018, noen planter bekjempet 2019. Ikke gjenfunnet 2020.
- ✓ Sletta (kjempebjørnekjeks) – ikke gjenfunnet siden 2018.
- Smørbekk (kjempebjørnekjeks) – svært stor forekomst oppdaget 2019. Bekjempet i samarbeid med grunneier 2019 og 2020. Grunneier har sprøytet. Kommunen har samlet inn blomsterstander.
- Smørbekk (kjempespringfrø) – oppdaget og bekjempet 2020.
- Rokker (kjempebjørnekjeks) – oppdaget og bekjempet 2020.
- ✓ Berg (kjempebjørnekjeks) – oppdaget og bekjempet 2019. Ikke gjenfunnet i 2020.

Figur 5: En stor ny forekomst ble oppdaget i Grøntveien. Det er sannsynlig at plantene har fått etablert seg i forbindelse med anleggsarbeider og boligbygging foregående år. Vi har hatt kjennskap til kjempespringfrø ved utløpet av Damåstjern fra før. På grunn av at vi oppdaget denne nye forekomsten i Grøntveien undersøkte vi nærområdene til Damåstjern og Grøntveien. Dessverre fant vi mange forekomster av kjempespringfrø omkring Damåsveien. Disse må følges opp i 2021. Foto: Cathrine S. Torjussen.

Figur 6: To store kjempespringfrøplanter ble funnet på Smørbekk. Opphavet er ukjent og forekomsten må følges opp i 2021.

Alle funn har blitt registrert i Artsobservasjoner. Se vedlagte tabell.

Det har blitt lagt vekt på at bekjempelsen skulle være så skånsom som mulig. Bekjempelse av kjempespringfrø og kjempebjørnekjeks har der for blitt utført mekanisk, og fagrapporter utarbeidet av FAGUS ble brukt som veiledningsmaterieil. Mekanisk bekjempelse vil for kjempespringfrø si at de ble slått med ljà. For kjempebjørnekjeks ble røttene gravd opp og kuttet i stykker. Der plantene hadde kommet i blomst ble blomster og frø klippet av plantene, samlet inn, og levert til forbrenning.

Ved to større forekomster av kjempebjørnekjeks på mellom 1 og 2 daa ble ikke plantene rotkuttet på grunn av den svært store arbeidsmengden og det harde jordsmonn. I stedet ble blomsterstandene fjernet, og grunneier oppfordret til å sprøyte plantene.

Kostnader og rapportering

Vestby kommune fikk tilsagn fra Fylkeskommunen i Oslo og Akershus om 40 000 kroner til bekjempelse av fremmede arter i 2019 ved en egeninnsats på 50 prosent. Vestby kommune har opprettholdt sin egeninnsats på samme nivå som i 2018 på 100 000 kroner grunnitt at bekjempelsen viser positive resultater gjennom flere års innsats. Under vises en tabell med kostnadsfordeling.

Fordeling av økonomiske kostnader

Aktivitet	Antall timer	Timekostnader	Sum
Administrasjon og bekjempelse v/fast ansatte i kommunen	155,5	410	kr 63 755
Informasjonsarbeid	15	410	kr 6 150
Bekjempelse og kartlegging v/studenter	477	275	kr 131 175
Kjøring inkl. passasjerligg			kr 8 157
Utstyr (hansker, ljà etc.)			kr 5 135
Samlet bruk av midler			kr 214 372

Rapportering

Oversikt over funn rapportert i artsobservasjoner i 2020 ligger vedlagt rapporten. Vestby kommune har tatt i bruk ArcGIS Online for registrering av funn av fremmede arter, noe som har gjort registreringsarbeidet lettere, ettersom data rapporteres digitalt i felt. Kommunen vil fortsette å bruke dette verktøyet under bekjempelse og kartlegging i 2021.

Videre arbeid

Fremmede arter sprer seg på tvers av eiendomsgrenser, og det vil derfor være viktig at kommunen fortsatt har fokus på samarbeid, informasjon og bekjempelse av disse artene. Dette bør skje både gjennom konkrete tiltak hvor det foretas bekjempelse, men også gjennom forebyggende arbeid og informasjon til grunneiere slik at disse på best mulig måte kan bidra.

Kommunen vil fokusere på videre bekjempelse av kjempespringfrø og kjempebjørnekjeks på eksisterende felt og nye funnsteder ettersom erfaringene så langt er positive og vi ser en effekt av dette arbeidet. Videre vurderes det å legge inn noe større innsats på bekjempelse av rynkerose på friområder og nær registrerte naturtypelokaliteter og verneområder.

Konklusjon

Det er svært positivt at arbeidet med bekjempelse av kjempespringfrø og kjempebjørnekjeks viser resultater, hvor flere av forekomstene ikke har blitt gjenfunnet, eller antallet planter har blitt sterkt redusert. Ved bekjempelsesarbeidet blir det stadig funnet nye forekomster, ofte i nærheten av eksisterende felt med kjempespringfrø. Det er derfor viktig med en kontinuerlig innsats for å redusere videre spredning, og kommunen ønsker å fortsette bekjempelsesarbeidet neste år.

Samarbeidet med nabokommuner og organisasjoner har vært svært godt, og har gitt gode resultater.